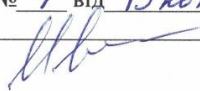

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ
НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра філософії освіти

Розглянуто та затверджено на засіданні
кафедри філософії освіти
Протокол № 4 від 13 квітня 2023 року
Завідувач кафедри Балашенко І. В.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні проблеми соціалізації студентської молоді

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

П.І.Б. викладача	Букач Микола Миколайович
Науковий ступінь, вчене звання, посада	Доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри філософії освіти
Контактні дані викладача	E-mail: nbukach@gmail.com т. моб. 067-497-52-32
Консультації	Вівторок 14.00-16.00

2023 – 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 4	Вибіркова	
	Рік підготовки:	
		2-й
	Семестр	
		3-й
	Лекції	
		6 год.
	Практичні, семінарські	
		6 год.
	Самостійна робота	
		110 год.
	Форма підсумкового контролю: залік	

2. Анотація до курсу

Мета – створення умов в соціумі для позитивного розвитку особистості, цілеспрямована гуманізація внутрішньо та міжособистісних відносин у суспільстві, гармонізація духовної та матеріальної структур культури соціуму.

Завдання:

- спрямування уваги здобувачів вищої освіти на узагальнення досліджень щодо процесів взаємодії людини, групи, суспільства, які впливають на їх соціальне формування;
  - створення умов в соціумі для гуманного духовного становлення, розвитку та реалізації людини, групи, суспільства загалом;
  - розширення сфери соціального виховання на стихійні зони процесу соціалізації з метою керування обставинами, які прямо або опосередковано впливають на духовний розвиток дитини;
    - організація гуманної демократичної системи соціального виховання в суспільстві;
- У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- теорії соціалізації та невдалої соціалізації;
- технології соціально-педагогічної діяльності з різними категоріями людей у різних соціумах;

вміти:

- здійснювати теоретичний аналіз процесів, що відбуваються в соціумі й мають негативний вплив на стани й розвиток дитини; аналізувати стан дитини й навколишній неї соціум; вичленовувати проблеми дитини; аналізувати спільну діяльність з усунення проблем;
- здійснювати прогнозування рішення проблеми дитини за допомогою залучення її в спеціально організовану соціально-педагогічну діяльність; прогнозування розвитку особистості дитини з врахуванням виниклої перед нею проблеми. Прогностичні вміння припускають: висування мети діяльності і її завдань; відбір способів здійснення діяльності; передбачення результату; облік можливих відхилень від наміченої мети; визначення етапів соціально-педагогічної діяльності; розподіл часу; планування спільної з дитиною діяльності;

- проєктивні вміння, що припускають визначення конкретного змісту діяльності, здійснення якої забезпечить планований результат. Проєктивні вміння включають: переклад мети діяльності в конкретні завдання; облік специфіки потреб, інтересів, установок, мотивів, ступеня їхньої задоволеності в дітей, підлітків і молоді;

- облік можливостей матеріальної бази й свого особистого досвіду; відбір змісту, методів і засобів досягнення поставлених завдань; створення соціально-педагогічної програми діяльності для конкретної дитини;

- комунікативні вміння, що припускають володіння культурою міжособистісного спілкування й які включають: уміння «слухати й чути» дитину цілеспрямовано й з увагою; уміння ввійти в ситуацію спілкування й установити контакт; уміння виявити інформацію й зібрати факти, необхідні для розуміння проблеми дитини; уміння полегшити дитині ситуацію спілкування, створювати й розвивати відносини в позитивному емоційному настрою, вміння спостерігати й інтерпретувати вербальну й невербальну поведінку дитини.

3. Технологічна карта дисципліни

Тема	Зміст	Завдання	Контроль
Тема 1. Соціалізація та соціальна адаптація людини. Фактори соціалізації.	Поняття соціалізації. Проблема свободи та творчого начала в соціалізації. Макрофактори соціалізації: соціально-політичні, культурні, економічні та демографічні. Соціалізація як процес становлення індивіда. Поняття соціальної адаптації особистості.. Особливості, види й механізми соціалізації особистості. Сфери, стадії, фази й інститути соціалізації особистості. Фактори соціалізації особистості в Україні	✓ Підготовка до дискусії стосовно впливу факторів соціалізації на особистість. ✓ конспект першоджерел	Тестова перевірка програмного матеріала та виконаного завдання
Тема 2. Сім'я – основний інститут соціалізації	Місце та роль сім'ї у соціалізації особистості. Проблеми сучасної сім'ї. Типові помилки сімейного виховання. Залежність соціалізації від форми шлюбних відносин. Соціальний статус родини і її типологія. Діяльність соціального педагога по роботі з родиною. Форми соціально-педагогічної допомоги родині.	✓ Розкрийте, які конкретні дії мають бути проведені для покращення адаптаційного процесу дитини в сім'ї ✓ конспект першоджерел	Перевірка вмінь орієнтування у процесах соціальної адаптації дитини. Перевірка наданого завдання
Тема 3. Несприятливі умови соціалізації та взаємодія з родиною	Соціальна ізоляція та і емоційна депривація. Наслідки соціальної та педагогічної занедбаності Особистісні дисгармонії у дітей, які з раннього віку виховуються в інституціоналізованих установах.. Соціалізація та формування залежності від психоактивних речовин	✓ Складіть порівняльну таблицю „Особливості соціалізації вихованців інтернатних закладів і дітей, які проживають у сім'ї”.	Тестова перевірка програмного матеріала та виконаного завдання

		<p>✓ Складіть таблицю „Особливості соціалізації дітей які зазнали соціальної ізоляції та дітей соціально і педагогічно занедбаних.</p> <p>✓ Підготуйте до дискусії стосовно несприятливих умов соціалізації</p>	
<p>Тема 4. Соціалізація дітей з девіантною поведінкою</p>	<p>Передумови девианції в підлітковому віці.. Причини девіантної поведінки та її типи: <i>-Алкоголізм та наркоманія як форма прояву девіантної поведінки дітей.</i> Особливості дитячого алкоголізму. Причини й наслідки дитячого алкоголізму. Структура соціально-педагогічної діяльності з дітьми, схильними до вживання алкоголю. <i>- Проблема наркоманії.</i> Класифікація й типи наркотиків. Особливості підліткової наркоманії. Причини й наслідки підліткової наркоманії. <i>-Проституція як форма прояву девіантної поведінки молоді</i> Проблема проституції. Особливості дитячої проституції. Причини й наслідки дитячої проституції. <i>- Злочинність як форма прояву деліквентної поведінки молоді.</i> Проблема злочинності неповнолітніх. Спеціальні навчально-виховні установи для неповнолітніх правопорушників. Структура й зміст індивідуальної профілактичної програми роботи з неповнолітніми правопорушниками.</p>	<p>✓ Написати есе на тему «Сім'я – це основа для подальшого розвитку дитини, чи пережиток минулого?»</p>	<p>Перевірка есе</p>
<p>Тема 5 Культура як фактор соціалізації</p>	<p>Функції культури: пізнавальна (гносеологічна), комунікативна, регулятивна, емоційного регулювання життєдіяльності, ціннісно-орієнтаційна, людинотворча. Освіта в сучасному суспільстві та її вплив на соціалізацію особистості. Соціалізуючий вплив на молоде покоління дозвільної діяльності.</p>	<p>✓ Напишіть есе на тему: «Особливості впливу культури на соціалізацію дітей» ✓ конспект першоджерел</p>	<p>Перевірка конспекту першоджерел та виконаного завдання</p>

	Засоби масової інформації (ЗМІ) (радіо, телебачення, інтернет-ресурси та ін.) як фактор соціалізації людини.		
Тема 6. Soft skills - соціалізація та професійна діяльність.	Становлення hard skills та soft skills Чому Soft skills так актуально? Основні	✓ Підготувати есе на тему: «Небезпечні тенденції впливу інформаційних технологій на соціалізацію дитини»	Захист обраної теми з мультимедійною презентацією

4. Політика курсу

Навчальні заняття з дисципліни «Актуальні проблеми соціалізації студентської молоді» проводяться у формі лекцій та семінарів.

Для забезпечення ефективного засвоєння навчального матеріалу з дисципліни «Актуальні проблеми соціалізації студентської молоді» до студента висуваються такі вимоги:

- під час занять слід поставити на беззвучний режим або вимкнути телефони;
- **Під час лекційних занять** від здобувача вищої освіти вимагається уважно слухати викладача та конспектувати основні положення теми;
- якщо виникають питання, які потребують додаткового роз'яснення, то слід задавати викладачеві уточнюючі запитання.

На семінарських заняттях, відповідно до навчально-тематичного плану дисципліни здобувач вищої освіти має:

- готувати доповіді та відпрацьовувати питання до запропонованих дискусій;
- конспектувати законопроекти та постанови уряду щодо розвитку наукової сфери;
- самостійно виконувати роботу щодо пошуку та оформлення джерел інформації з обраної теми виступу.

Самостійна робота здобувача вищої освіти передбачає самостійне вивчення тем і питань дисципліни, визначених викладачем, підготовку з цих тем виступів на семінарських заняттях. Вивчення означених тем є обов'язковим, і ці питання виносяться на контрольні заходи.

Контрольні заходи включають поточний, проміжний та підсумковий контроль. Від студентів вимагається виконання всіх контрольних робіт з дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять у процесі обговорення тем і питань дисципліни, виступів з доповідями. У межах поточного контролю викладач може

перевіряти наявність у студента конспекту лекцій з тем дисципліни. Проміжний контроль здійснюється під час виконання студентами п'яти контрольних робіт.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичні заняття (виступи та обговорення наукових доповідей, активність у процесі обговорення питань з тем дисципліни під час практичних занять, відповіді на питання викладача під час усного опитування)	0	Здобувач не проявляє активності під час практичного заняття, лише спостерігає за роботою інших.
	1-6	Здобувач не виступає з науковою доповіддю, але бере участь в обговоренні питань, які розглядаються під час практичного заняття, висловлює свою думку, відповідає на питання викладача під час усного опитування, але може припускати помилки.
	7-9	Здобувач виступає з науковою доповіддю, але припускається помилок, бере участь в обговоренні питань, які розглядаються під час практичного заняття, висловлює свою думку, відповідає на питання викладача під час усного опитування, але може припускати незначні помилки.
	10-14	Здобувач виступає з підготовленою науковою доповіддю, презентує виконане завдання, правильно відповідає на всі питання, поставлені викладачем та іншими здобувачами, бере активну участь в обговоренні питань, які розглядаються під час практичного заняття, висловлює свою думку, ставить питання іншим здобувачам після їх виступів, доповнює, уточнює їх за необхідності, правильно відповідає на всі питання, поставлені викладачем під час усного опитування.
Виконання самостійної роботи (самостійне вивчення та конспектування питань, винесених на самостійне опрацювання)	0	Здобувач не виконує самостійну роботу.
	1-3	Здобувач вивчив частково питання, винесені на самостійне вивчення, не всі з них законспектував. Припускає помилки під час поточного контролю з питань, що виносились на самостійне вивчення. Питання законспектовані формально.
	4-6	Здобувач вивчив всі питання, винесені на самостійне вивчення, але не всі з них законспектував. Припускає деякі помилки під час поточного контролю з питань, що виносились на самостійне вивчення. Питання законспектовані на достатньому рівні.
	7-10	Здобувач творчо підійшов до виконання самостійної роботи та конспектування всіх питань, винесених на самостійне вивчення, опрацював достатню кількість рекомендованих джерел з основного списку літератури, проявив ініціативу в опрацюванні додаткових джерел. Під час поточного контролю знань з питань, винесених на самостійне вивчення, виявляє ґрунтовні знання з теорії та практики цих

		питань, не припускає помилок у відповідях на питання викладача.
--	--	---

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

			Критерії оцінювання навчальних досягнень	
За національною шкалою	Шкала ЄКТС		Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач вищої освіти			
2...5	1...100	F...A		
5	90 ... 100	A	Здобувач вищої освіти виявив всебічні, систематичні й глибокі знання з питань якості освіти, що передбачені програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому і ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять курсу, їх значення для подальшої професійної діяльності.	Здобувач вищої освіти гарно орієнтується в матеріалах модулів. Здійснює аналіз нормативної бази та науково-педагогічної літератури із забезпечення якості освіти в Україні. Вміє довести власну точку зору. Виконує всі практичні завдання самостійно.
4	75 ... 89	C ... B	Здобувач вищої освіти виявив загалом добрі знання навчального матеріалу з питань якості освіти, що передбачені програмою, але допустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з курсу; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої роботи.	Завдання практичної (самостійної) роботи виконано, однак висновки потребують подальшого осмислення та відповідності до подальшої практичної роботи. Здобувач вищої освіти невпевнений у власних висновках. Висновки зроблені, але потребують уточнення.
3	60 ... 74	E ... D	Здобувач вищої освіти виявив знання основного навчального матеріалу курсу в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; допустив помилки у відповідях на запитання при виконанні завдань, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.	Задовільна орієнтація в проблемі, поставленій у завданні, відповідь розкрито неповністю, є недоліки.
2	35 ...	FX	Здобувач вищої освіти має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу курсу; допускав	Виконує частину завдання за допомогою викладача.

	59		принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань, але спроможний самостійно доопрацювати програмний матеріал.	
2	1 ... 34	F	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом.	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

6. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний та/або періодичний контроль									Підсумковий бал	Сума балів
Змістовий модуль № 1		Змістовий модуль № 2			Змістовий модуль № 3		Змістовий модуль № 4			
Т1		Т2	Т3	Т4	Т5		Т6			
ср	п	ср	ср	ср	ср	п	ср	п	0	100
10	14	10	10	10	10	13	10	13		

Умовні позначення:

Т – тема;

ср – самостійна робота;

п – практичні заняття

Підсумковий контроль здійснюється у формі семестрового заліку.

8. Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняттю «невдала соціалізація».
2. Розкрийте послідовність дій та процесів, які призводять до невдалої соціалізації.
3. Доведіть чи спростуйте взаємозв'язок між соціальною ізоляцією та емоційною деривацією.
4. Розкрийте наслідки соціальної та педагогічної занедбаності.
  - причини занедбаності;
  - ознаки занедбаності у дошкільному віці;
  - ознаки занедбаності у молодшому шкільному віці.
  - форми прояву соціальної занедбаності.
5. Розкрийте особливості дисгармонії у дітей, які виховуються в інституціолізованих закладах (заклади соціально-педагогічної підтримки).
6. Охарактеризуйте форми прояву синдрому «госпіталізму».
7. Розкрийте вплив батьківсько-дитячих відносин на формування акцентуацій характеру у дітей.

8. Доведіть чи спростуйте взаємозв'язок між невдалою соціалізацією та формуванням алкозалежності та наркозалежності.
9. Охарактеризуйте фактори, які обумовлюють процес розвитку дитини. Доведіть чи спростуйте тезу, що розвиток є одночасно неперервним, і перервним процесом.
10. Розкрийте поняття «соціальної адаптації особистості». Зробіть порівняльний аналіз понять «соціалізація» та «соціальна адаптація».
11. Проаналізуйте технології спрямовані на підтримку стабільності сім'ї.
12. Розкрийте поняття «сім'я». Які чинники загострюють проблему формування та розвитку сімей.
13. Як Ви відноситеся до такої організації, як асоціація планування сім'ї?
14. Охарактеризуйте основні типи сімей. Охарактеризуйте основні функції сім'ї.
15. Що таке соціальний статус родини? За допомогою чого можливо відслідкувати стан родини в безперервному процесі її адаптації в суспільстві?
16. Які категорії родин виділяють за рівнем соціальної адаптації?
17. Розкрийте освітню, психологічну та посередницьку складові соціально-педагогічні допомоги родині.
18. Охарактеризуйте таку форму соціально-педагогічної допомоги родині, як кризоінтервентна модель.
19. Охарактеризуйте таку форму соціально-педагогічної взаємодії з родиною, як проблемно-орієнтована модель.
20. Охарактеризуйте таку форму соціально-педагогічної взаємодії з родиною, як патронаж.
21. Розкрийте сутність понять «девіантна поведінка», «делінквентна поведінка», «кримінальна поведінка».
22. Розкрийте поняття «адиктивна поведінка». Охарактеризуйте основні види адитивної поведінки.
23. Розкрийте поняття «психопатологічний тип девіантної поведінки». Охарактеризуйте основні види «психопатологічного типу девіантної поведінки».
24. Розкрийте проблему залежності соціалізації та соціальної адаптації від системи державного устрою країни.
25. Охарактеризуйте фактори соціалізації людини.

7. Рекомендована література

Основна

1. Безпалько О.В. «Діти вулиці» як результат негативних тенденцій суспільної трансформації в Україні К., 2000.
2. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2003. 134 с.
3. Євтух М., Сердюк О. Соціальна педагогіка: Підручник. К.: МАУП, 2003. 232 с.
4. Виховання в сім'ї дітей з особливими потребами. К., 1998. 150 с.
5. Діяльність центрів ССМ по літньому оздоровленню дітей і молоді. К., 2000.
6. Зайцевська Т. Методика організації та проведення вуличної соціальної роботи з дітьми. К., 2000.
7. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю: Навчально-методичний посібник. К.: УДЦССМ, 2001. 220с.
8. Капська А.Й., Безпалько О.В., Вайнола Р.Х.. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи: навч. посіб. К., 2002. 164 с.
9. Коношенко С. В. Реабілітаційна робота з соціально дезадаптованими підлітками в умовах індустріального регіону : монографія.. Слов'янськ: Печ. двор, 2009. 251 с.
10. Оніпченко, О. І. Статеворольова соціалізація дітей та підлітків в Україні. Харків : Панов А. М., 2020. 543 с.
11. Парубчак І.О. Актуальні проблеми державного регулювання соціалізації студентської молоді: соціально-політичний аспект. Публічне управління та митне адміністрування. - 2017. - № 2. - С. 102–109.
12. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Закон України від №239.С.1-12. Урядовий кур'єр. 19 грудня 2000 р.
13. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21.03.1991 р. № 875-ХІ із змінами і доповненнями. 1991.Т.1.365 с.
14. Рудкевич Н.І. Етнокультурна соціалізація студентів: технологічний аспект Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2018. 94 с.
15. Соціалізація та ідентифікація особистості : навч. посіб. : для студентів та аспірантів ВНЗ. Київ; Ізмаїл : СМІЛ, 2000. 239 с.

Додаткова

1. Білик, О. М.. Соціалізація іноземних студентів в освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу. Харків : Майдан, 2016. с. 269-334
2. Говорун, Т. В.. Соціалізація статі та сексуальності. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2001. - 240 с.
3. Івашина, С. Ю. Соціалізація економіки як тенденція суспільного розвитку Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2017. 251 с.
4. Калашник, Н. Г.. Соціалізація особистості засобами естетичного виховання та фізичної культури. К. ; Сімф. : [б.и.], 2008. 296 с.
5. Лукашевич, М. П.. Соціалізація: Виховні механізми і технології. К. : [б.в.], 1998. - 112 с
6. Москаленко, В. В.. Соціалізація особистості. К. : Фенікс, 2013. 537с.
7. Радул, В. В.. Соціалізація особистості. Кіровоград : Авангард, 2010. - 182 с.
8. Рахманов, О. А.. Соціалізація та ідентифікація особистості у суспільстві. Київ : КНЕУ, 2017. - 40 с
9. Скібська, К. О.. Соціалізація процесу кластероутворення в регіональному розвитку. Черкаси, 2019. 20 с.
10. Соціалізація особистості. К. Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова:, 1998. 157 с
11. Харченко, С. Я.. Соціалізація дітей та молоді в процесі соціально-педагогічної діяльності: теорія і практика. Луганськ : Альма-матер, 2006. 320 с.

8. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.nbu.gov.ua/portal/> - Загально академічний портал наукової періодики
2. <http://eprints.rclis.org/> - E-prints in Library and Information Science

Наукові бібліотеки

http://www.nbu.gov.ua/	Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
http://www.4uth.gov.ua/	Державна бібліотека України для юнацтва
http://www.odnb.odessa.ua/	Одеська національна наукова бібліотека
https://www.biblioteka.od.ua/	Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М.С. Грушевського
https://vnmzpv.odessaedu.net/	Відділ інформаційно-ресурсного забезпечення КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»